

Zrození „post-uhlíkové“ společnosti?

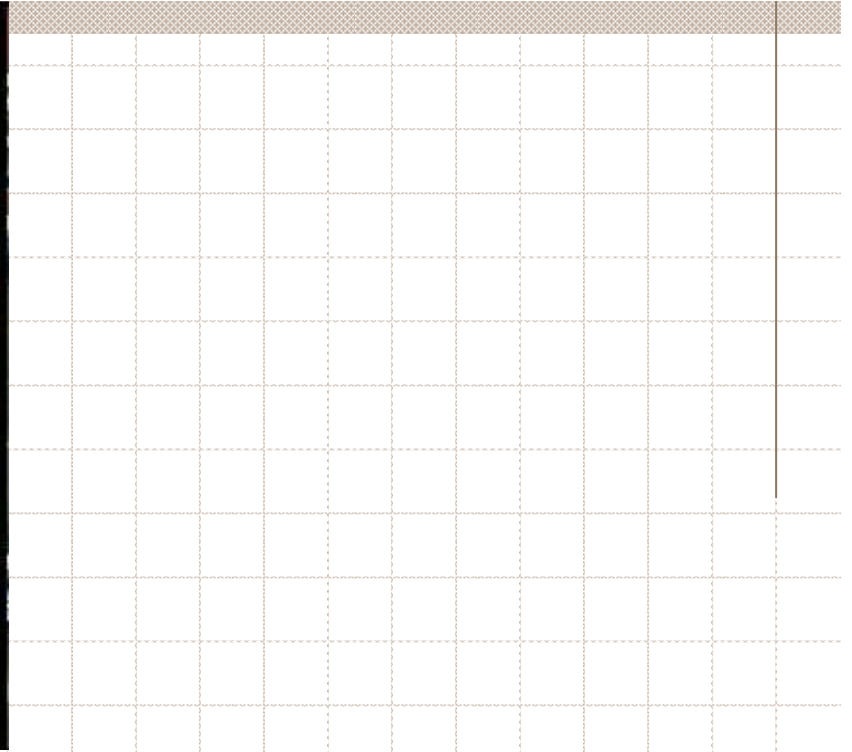
Kulturní změna očima lokální
komunity

Doktorský seminář – Katedra kulturologie FF UK

9. 11. 2011

Téma

- post-uhlíková společnost = nízkouhlíková ekonomika
- klimatické změny a snižování emisí CO₂
- kulturní změna
  - inspirace kulturní ekologií J. Stewarda
- Otázky:
  - názory na klimatické změny
  - jak snižovat emise CO₂
  - emise domácností

GILDED

Governance, Infrastructure, Lifestyle Dynamics and Energy Demand: European Post-Carbon Communities

7th Framework Programme – Theme 8 – Socio-economic sciences and humanities (2008-2011)

www.gildedeu.org

<http://cordis.europa.eu/>

Cíl projektu

Identifikace společenských, ekonomických, kulturních a politických změn, které mohou ovlivňovat snižování uhlíkově náročné spotřeby energie domácnostmi v městských a venkovských komunitách Evropské unie.

Partneři a lokality

Skotsko – Aberdeen a hrabství Aberdeen

Macauley Institute for Land Use Research

Nizozemí – Assen a okolí

Rijksuniversiteit Groningen

Německo – Potsdam a zemský okres Potsdam-Mittelmark

Potsdam Institut für Klimafolgenforschung

Maďarsko – Debrecén a kraj Hajdú-Bihar

Politika Tudományok Intézete, Magyar Tudományos Akadémia

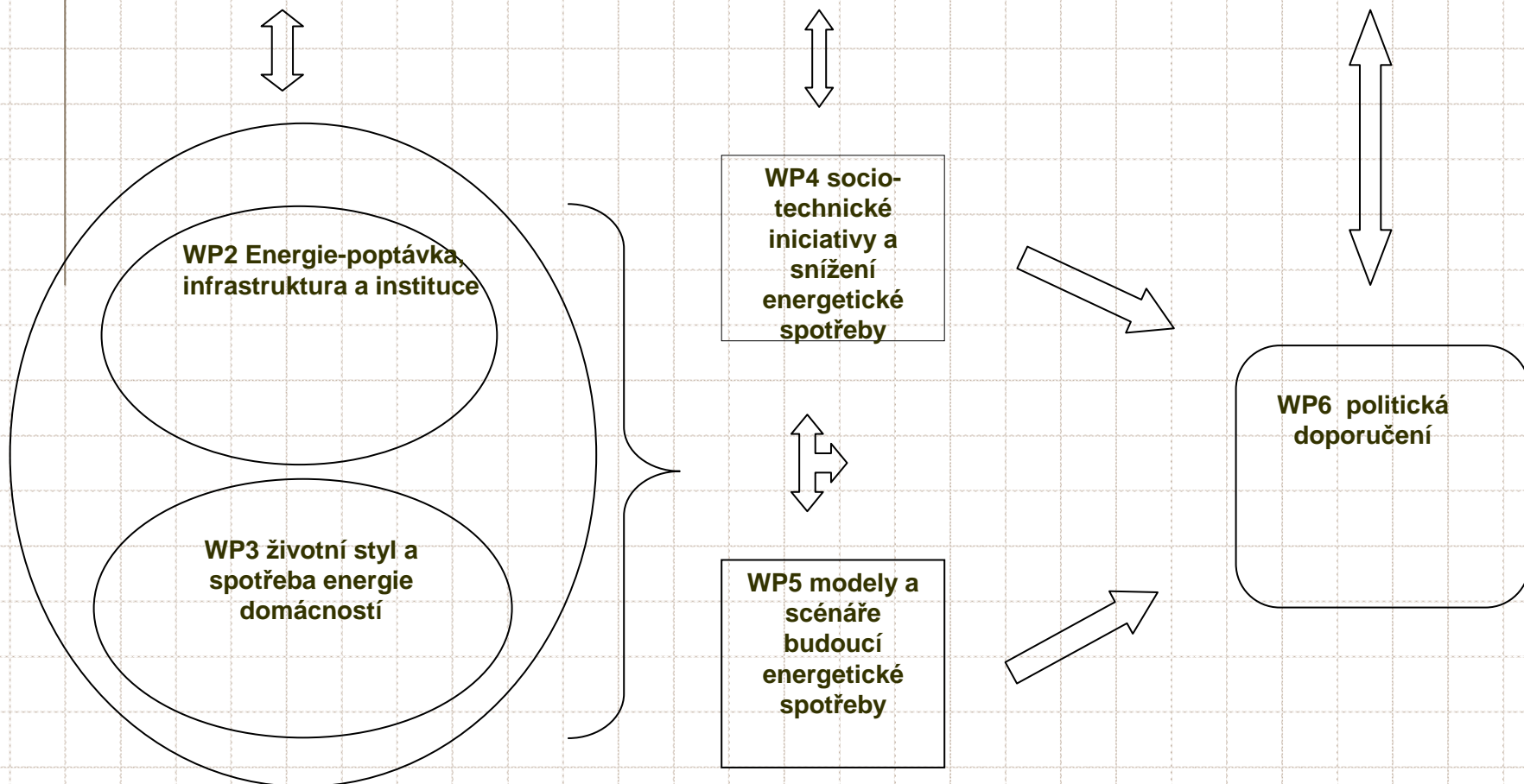
Česko – České Budějovice a bývalé okresy ČB a ČK

Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity

Struktura projektu GILDED

WP1 poradní skupina, komunikace, výsledky

Metodologie

- desk study
- poradní skupina (10 respondentů)
- rozhovory (45 resp.)
- dotazník + CO₂ kalkulačka (500 resp.)
- dotazník + CO₂ kalkulačka (325 resp.)
- rozhovory (15 resp.)

EUROPEAN POLICY BRIEF

GILDED

Governance, Infrastructure, Lifestyle Dynamics and Energy Demand: European Post-Carbon Communities

Vládnutí, infrastruktura, životní styly a spotřeba energie: Evropské post-uhlíkové komunity¹

Probíhající projekt: Stručný přehled 3

březen 2011

SHRNUTÍ

Výzkumné cíle

Jednotlivci i domácnosti ovlivňují množství emisí CO₂ skrze produkty a služby, které využívají. Tento výzkum se zabývá osobnostními, sociálně-ekonomickými a kulturními faktory, které různými způsoby ovlivňují poptávku po energii, a které usnadňují nebo naopak brání snižování spotřeby energie, jejíž výroba je náročná na emise CO₂.

Metodologie

Tento Stručný přehled (Policy Brief) je založen na analýze kvalitativního výzkumu (rozhovorů) a kvantitativního výzkumu (dotazníkových šetření) prováděných ve městech a jejich přilehlých venkovských oblastech v pěti zemích Evropy (Velká Británie – Skotsko, Nizozemí, Německo, Maďarsko a Česká republika). V téměř 200 rozhovorech jsme se věnovali názorům respondentů na problematiku změny klimatu a spotřeby energie; dotazníkové šetření se zaměřovalo na vztah hodnot, cílů a životních stylů a spotřeby energie, na sociální reprezentaci změn klimatu a na institucionální faktory, které mohou ovlivnit poptávku po energii. Respondenti také vyplnili tzv. CO₂ kalkulačku, dotazník vyvinutý pro měření spotřeby energie a emisí CO₂ v domácnostech. Asi 2500 dotazníků bylo rozdáno mezi reprezentativní vzorek obyvatel v oblastech případové studie.

Nové poznatky

Zjistili jsme, že existuje prokazatelná spojitost mezi spotřebou energie v domácnosti a hodnotami jejich členů a jejich přesvědčení o environmentálních dopadech využívání energie. Také jsme zjistili, že změna klimatu je obecně přijímána jako vážný problém, ačkoli důležitost tohoto problému se v jednotlivých státech liší, a že existuje značná míra cynismu ohledně lidského chování a moderní společnosti, což vede mnoho lidí k domněnce, že snižování poptávky po energii bude vyžadovat více regulací, zvýšení

¹ Vzhledem k obtížnému překladu klíčových pojmů (governance, stakeholder, policy, apod.), který se mění dle kontextu, doporučujeme k přečtení anglický originál Policy brief 3, dostupný na www.gilded.eu.org/policybriefs.

JAK SNÍŽIT SPOTŘEBU ENERGIE

1| Vytápějte pouze místnosti, které jsou pravidelně používány

Výhodou centrálního vytápění je, že se může topit v různých místnostech současně. Není ovšem nutné vytápět ty místnosti, které se používají pouze občas, například koupelny, halu, či nepoužívané pokoje.

2| Snižte teplotu v průběhu noci na 15 °C

15 °C je optimální noční teplota, při vyšší teplotě se spotřebovává zbytečně množství energie. Nicméně není vhodné snižovat teplotu na méně než 15 °C, neboť se tím výrazně zvyšuje množství energie nutné k rannímu vytopení Vašeho domova.

3| Snižte teplotu

Všeobecně platí, že teplota 20 °C přes den je dostačující. Při vykonávání fyzické aktivity můžete teplotu v místnosti ještě snížit. Každý stupeň dolů znamená snížení Vaší spotřeby energie.

4| Větrajte rychle plně otevřenými okny

Abyste vpuštěli do místnosti čerstvý vzduch, vypráste tapeni a otevřete dokořán okna. Vůdch se vymění, zatímco stěny státnou stále teplo. Neotvírejte okna, jestliže je topení zapnuté!

5| Místní a sezónní potraviny

Dálková doprava letadly, loďmi nebo kamiony je velmi náročná na energii. Na dopravu a produkci místních potravin je potřeba obvykle mnohem méně energie. Například při letecké dopravě ovoce a zeleniny je spotřeba paliva až čtrnáctkrát větší než při místní dopravě. Zajímáte se, odkud Vaše potraviny pocházejí? Konzumací sezónního ovoce a zeleniny můžete také přispět ke snížení emisí přetvářením zeleniny ve sklenicích v símě vyžaduje velmi mnoho energie. Navíc jsou sezónní potraviny většinou místní, takže nevyžadují náročnou dopravu.

6| Izolace

Teplá polovina tepla v typickém domě uniká směrem do střešů. Kvalitní izolace Vašich zdí, podkrovní a sklepa je efektivní způsob, jak ušetřit energii. Nová dvojitá okna Vám také podstatně ušetří výdaje na energii potřebnou k vytápění. Ušetřit můžete ještě jednodušším způsobem, a to připevněním izolační desky nebo fólie za radiátor.

7| Perle prádlo, až když máte plnou pračku

Některé pračky si dokážou samy určit množství vody podle množství prádla, na jiných můžete Vy nastavit, že nejste sou plně. Nejvíce ale ušetříte, pokud budete prádlo vždy plnou pračku prádla.

8| Perle na nižší teplotu: na 60 °C namámo 90 °C a na 30 °C namámo 60 °C

Kvalita prací prádků a ostatních čistících prostředků se za posledních roků značně zlepšila. Prádlo se vyperá i při nižších teplotách. Při praní na nižší teploty ušetříte téměř polovinu energie.

9| Omezte koupání ve vaně a zkrátte své sprchování

Společně s vytápěním místnosti spotřebovává ohřev vody největší množství energie v domácnostech. Energi můžete ušetřit jednodušším způsobem. Dáte přednost sprše před koupelí ve vaně. Můžete také skrátit své sprchování. Pokud strávíte ve sprše o 1 minutu méně, ušetříte asi 6 až 8 litrů horké vody. Dalším způsobem, jak můžete ušetřit energii, je pořízení kvalitní úsporné sprchové hlavy.

10| Zhasínajte v prázdných místnostech

Můžete šetřit energi tím, že budete zhasínat v místnostech, kde nikdo není. To platí pro všechny druhy světel, i pro světla úspornými žárovkami či žárovky.

11| Nenechávejte TV a věž v pohotovostním režimu stand-by

Audío a video technika, jako například TV, DVD přehrávače, Hi-Fi apod., spotřebovují asi 30 % ze své celkové spotřeby energie ve stand-by režimu. Abyste ušetřili, ujistěte se, že spotřebič je opravdu vypnutý, a ne pouze v pohotovostním režimu stand-by.

12| Vypínajte monitor, když vypínajte počítač

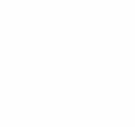
Když vypnete počítač, monitor obvykle zůstane v pohotovostním režimu stand-by a stále tak spotřebovává energii.

13| Vypnajte počítač pokud ho nepoužíváte

Zdá se pohodlnější nechat počítač zapnutý, i když ho právě nepoužíváte. Ale počítač stále spotřebovává 70 % energie, přestože je v úsporném režimu. Raději počítač vypněte, i když máte pouze kratší pauzu.

14| Vytáhnete počítač a příslušenství (například tiskárnu, modem) ze zásuvky

I když je váš počítač vypnutý, jeho zdroj stále odebírá elektrickou energii. Jestliže tomu chcete předjet, vytáhněte počítač ze zásuvky. Nebude to mít pro váš počítač žádné následky, například hodiny budou stále měřit čas.

15| Vyměňte klasické žárovky za úsporné

Úsporné žárovky spotřebovují při stejné svítivosti o 80 % méně energie než klasické. Od doby prvních úsporných žárovek se technologie i design velmi zdokonalily, a tak si nyní můžete koupit úsporné žárovky, které vypadají a svítí stejně jako klasické. Můžete je pořídit za celkem nízké ceny.

16| Jezděte úsporně

Při úsporném stylu jízdy přecházejte na vyšší rychlostní stupeň, jakmile to je možné, dodržujte maximální povolené rychlosti, plynule zrychlujte a brzdte. Vaše spotřeba paliva se tím výrazně sníží.

Je vhodné mít správně napumpovaná kola. Podhřáté pneumatiky kladou při jízdě větší odpor, čímž zvyšují spotřebu paliva.

17| Vyměňte domácí spotřebiče za úspornější

Než koupíte nový spotřebič, například pračku nebo ledničku, podívejte se, jakou mají spotřebu energie. Seznam nejúspornějších spotřebičů a další informace naleznete například na www.uspornaepotrebitce.cz. Spotřeba energie mezi různými modely ledniček a mrazáků se podstatně liší. Ty nejúspornější jsou označeny „A++“.

18| Necestujte letadlem

Při každém letu se vypouští značné množství plynů způsobujících skleníkový efekt. Dálkové lety znečišťují ovzdušný prostor mnohem více než celoroční používání auta. Je-li to možné, skuste místo letadla cestovat autem, autobusem nebo vlakem. Například vlak produkuje asi pětinu emisí opo letadlu.

19| Kompenzujte svůj let

Jestliže nemáte jinou možnost, než použít letadlo, můžete kompenzovat vyvolané emise CO₂ do ovzdušného prostředí svlečením svých věcí. Prošedivších ochvěných organizací, například Atmosfair (www.atmosfair.com), si můžete spočítat množství skleníkových plynů vyprodukovaných Vaším letem a částku, která by kompenzovala dané množství emisí, pokud by byla investována do projektů na ochranu klimatu.

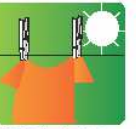
20| Nahraďte maso jiným druhem jídla

Produkce, doprava a spotřeba jídla tvoří téměř třetinu příspěvku každého jedince ke klimatické změně. Obvláště maso je velmi energeticky náročný druh jídla. Jestliže budete jíst méně masa, můžete ušetřit značné množství energie. Zvláště při výrobě hovězího masa se spotřebovává velké množství energie.

21| Použijte vlak namísto jízdy autem, ve kterém jedete sám/a

Vlak vypouští asi o jednu třetinu méně CO₂ emisí než auto na jeden km. Pro delší cesty můžete využít také autobus, ten spotřebovává ještě méně paliva na osobu než vlak.

22| Sušení prádla bez použití sušičky

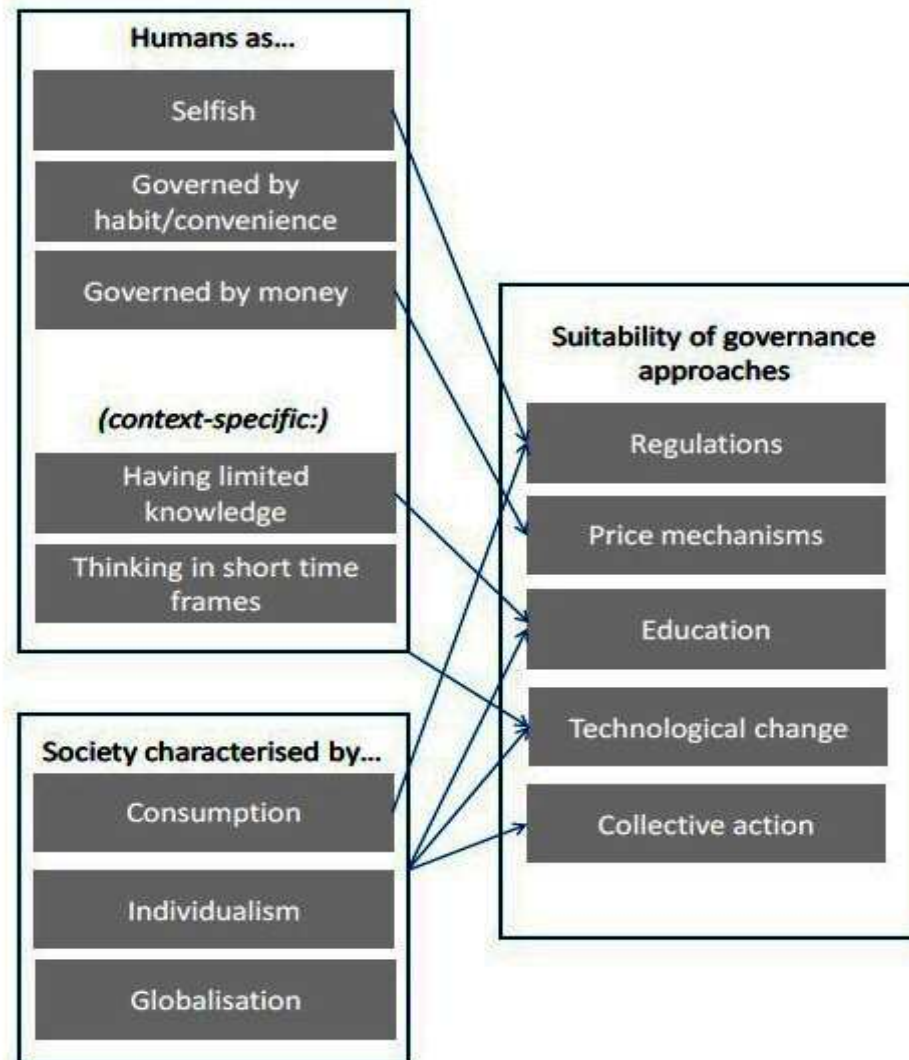
Hodně energie ušetříte, pokud budete sušit prádlo na sušáku a sušičku použijete pouze v případě, kdy není jiná možnost, například při nepříznivém počasí nebo když nemáte možnost sušit prádlo uvnitř.

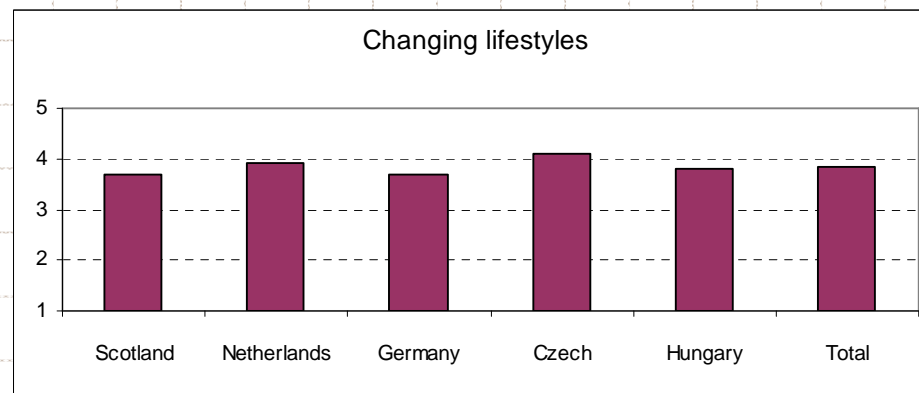
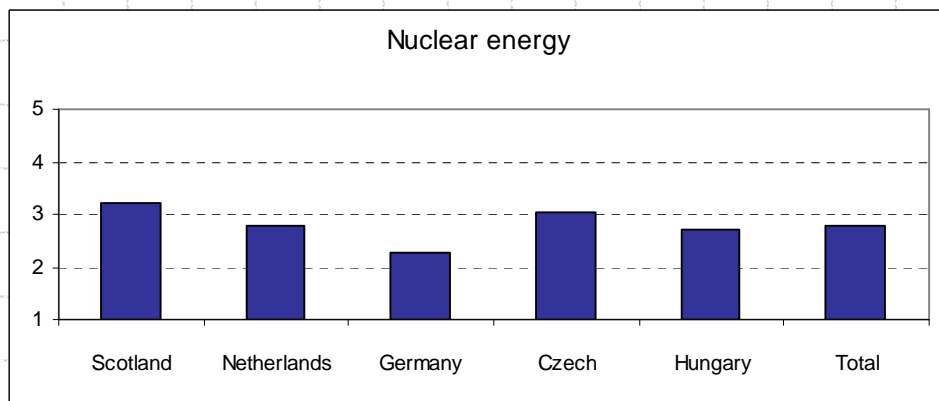
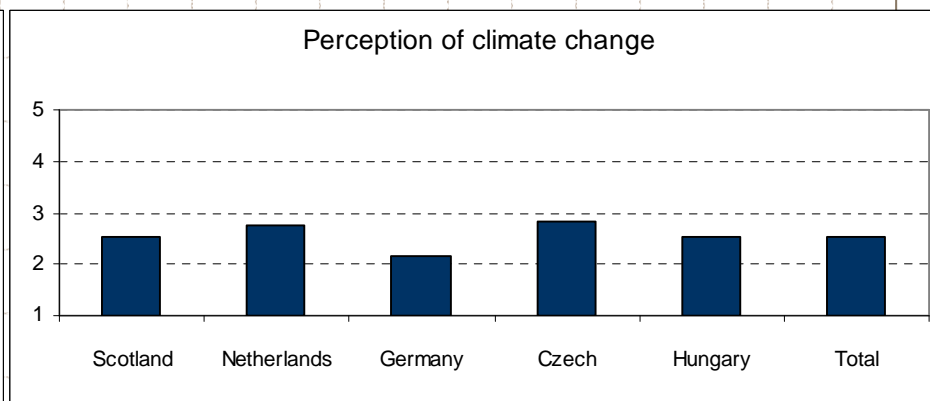
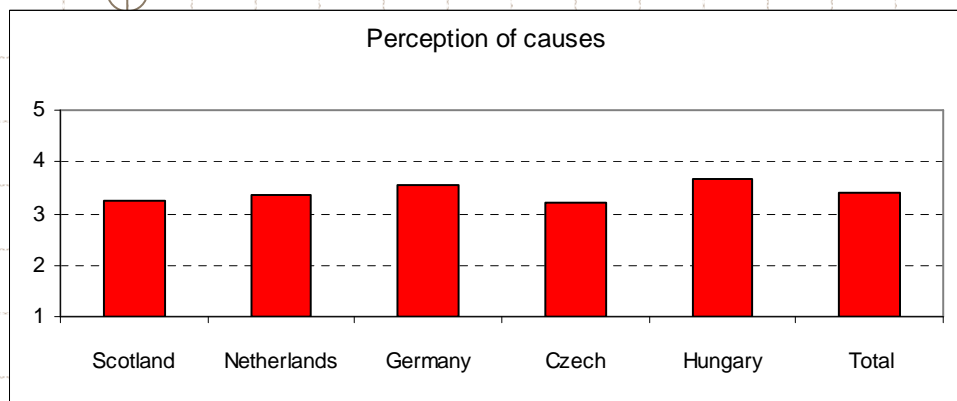
23| Místo autem jeďte na kole

Téměř jedna čtvrtina věcí, které lidé v Evropě používají, jezdí na kole. Často je lepší jít pěšky nebo jet na kole. Na kole ujedete vzdálenost 2 km za méně než 15 minut.

Folk psychology

Názory respondentů

		Česko			Německo		
		celkem	město	venkov	celkem	město	venkov
osobní spotřeba (bez ostatních emisí)		7,61	9,7	6,48	6,77	6,04	7,41
	vytápění	3,36	5,81	2,04	2,24	1,68	2,73
	elektrina	1,24	0,93	1,41	0,88	0,82	0,93
	automobil	0,83	0,73	0,88	1,45	1,22	1,66
	veřejná doprava	0,26	0,27	0,24	0,22	0,23	0,21
	létání	0,11	0,08	0,13	0,31	0,46	0,19
	potraviny	1,81	1,89	1,77	1,67	1,63	1,7
ostatní emise		4,68	4,68	4,68	4,18	4,18	4,18
CELKEM		12,29	14,38	11,16	10,95	10,22	11,6

Vnímání klimatických změn

	celkem	Česko	Německo
město	3,79	3,52	3,9
venkov	3,65	3,5	3,75
celkem	3,71	3,51	3,82

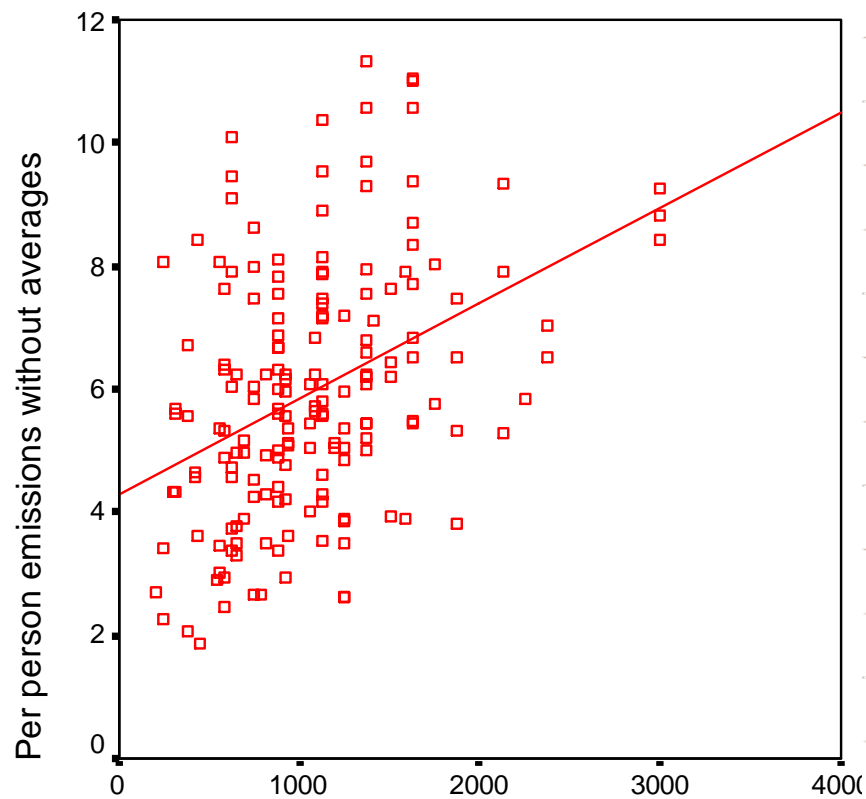
1.....5

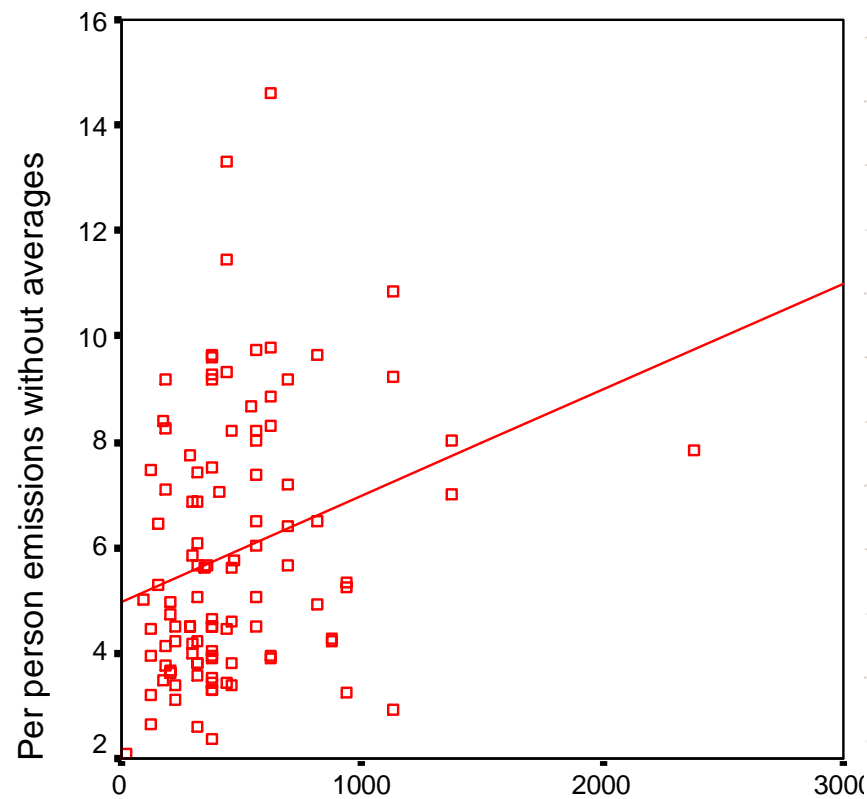
Emise jednotlivců a příjem

Korelace emisí a příjmů (GER)

Average income household per person (German)

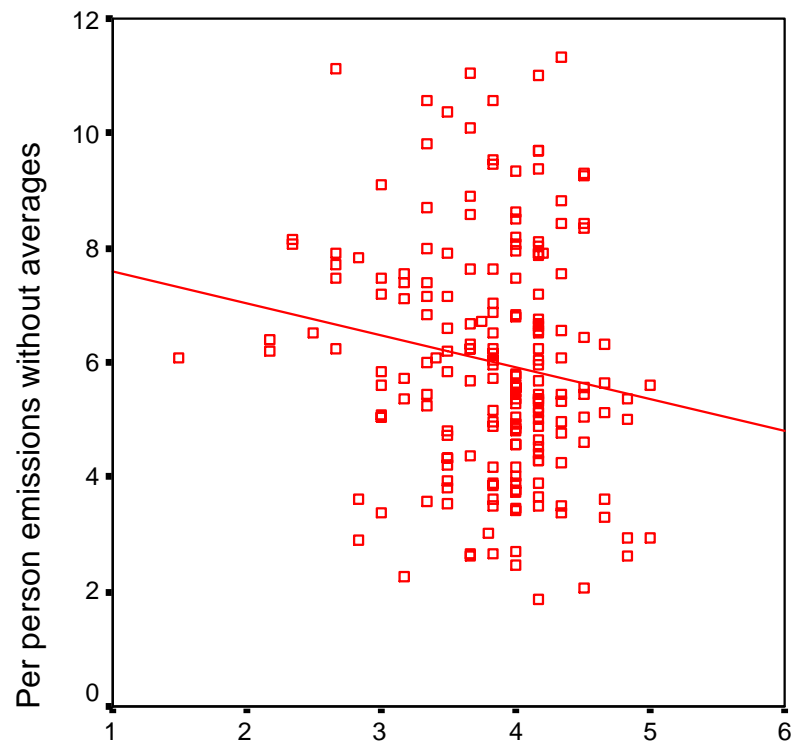
Korelace emisí a příjmů (CZE)

Average income household per person (Czech)

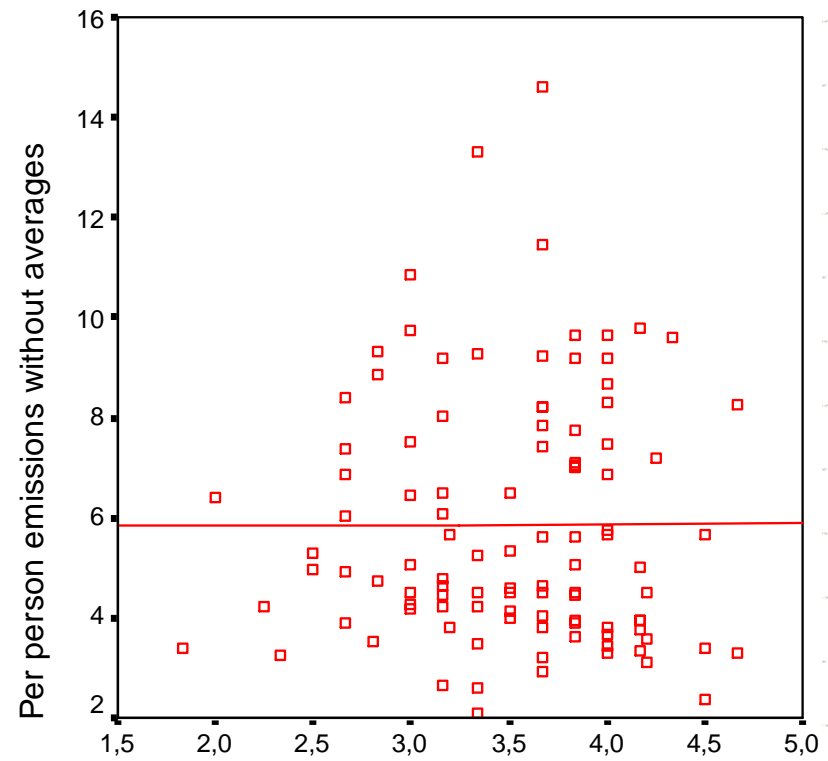
Emise jednotlivců a vnímání klimatických změn

GER všichni (-outliers)

Perceived importance, causes and ways how to c

CZE všichni (-outliers)

Perceived importance, causes and ways how to c

Shrnutí PhD. projektů

- spolupráce
- financování
- prezentace
  - sebeobhájení
  - medializace
- publikace
- disertace

Děkuji za pozornost...

www.gildedeu.org

<http://www.ecoology.org/pro-studenty/jan-vavra/phd-kult>

jan.vavra@prirodou.cz